Familjecentralerna i Jönköpings län - överenskommelse mellan Region Jönköpings län och länets kommuner

Bakgrund

Strategigrupp barn och unga har gett länssamordnaren i uppdrag att, tillsammans med länets lokala ledningsgrupper och berörda verksamheter, revidera överenskommelsen för familjecentralerna i Jönköpings län. Syftet är att skapa en gemensam grund för en likvärdig utveckling samt tydliggöra ansvar, uppdrag och former för samverkan mellan huvudmännen.

Överenskommelsen utgår från Föreningen för familjecentralers främjandes (FFFF) nationella vägledning, Socialstyrelsens kunskapsstöd och aktuell lagstiftning samt bygger på erfarenheter och utvecklingsarbete från familjecentralerna i Jönköpings län.

Vad är en familjecentral?

En familjecentral är en mötesplats för blivande föräldrar, föräldrar och barn. Verksamheten är frivillig, generell och öppen för alla blivande föräldrar och familjer inom målgruppen. Den bedrivs gemensamt av Region Jönköpings län och länets kommuner och bygger på samlokalisering, tvärprofessionell samverkan och ett gemensamt ansvar för att främja barns hälsa, utveckling och goda uppväxtvillkor.

Familjecentralen erbjuder en hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande verksamhet. Genom att samla olika professioner skapas goda förutsättningar att tidigt uppmärksamma familjers behov, erbjuda samordnat stöd och stärka familjens egna resurser.

Familjecentralen består av fyra basverksamheter:

- Kvinnohälsovård
- Barnhälsovård
- öppen förskola
- socialtjänstens förebyggande verksamhet.

På familjecentralen samverkar olika professioner, i huvudsak barnmorska, specialistsjuksköterska inom barnhälsovård, förskollärare och socialtjänstens förebyggande professioner. Samverkan utgår från ett gemensamt uppdrag där barnets bästa alltid står i centrum och där familjen möts utifrån sina behov, oavsett vilken verksamhet de först kommer i kontakt med.

Utgångspunkten för familjecentralens verksamhet är att de fyra basverksamheterna är samlokaliserade. Samlokaliseringen är en viktig förutsättning för samverkan mellan professionerna och för att erbjuda målgruppen ett tillgängligt och samordnat stöd. Verksamheten ska därför i huvudsak bedrivas i de gemensamma lokalerna.

Familjecentralen är en arena för ett samordnat, tillgängligt och kunskapsbaserat föräldraskapsstöd under graviditeten och barnets första år. Verksamheten ska stärka föräldrars tilltro till sin egen förmåga, främja ett jämställt och jämlikt föräldraskap samt bidra till trygga relationer och goda uppväxtvillkor för alla barn.

Gruppverksamhet och föräldragrupper utgör en central del av familjecentralens uppdrag. Genom gemensamma gruppinsatser får blivande föräldrar och familjer möjlighet att utveckla sitt föräldraskap, stärka sina sociala nätverk, ta del av kunskap och erfarenhetsutbyte samt skapa tidiga kontakter med familjecentralens olika professioner. Gruppverksamheten är en viktig del av det hälsofrämjande och förebyggande arbetet och ska utformas utifrån familjernas behov samt bidra till ett jämlikt och tillgängligt föräldraskapsstöd.

Genom samverkan mellan familjecentralens basverksamheter skapas goda förutsättningar att tidigt uppmärksamma behov, erbjuda samordnade insatser och ge rätt stöd i rätt tid. Familjecentralen bidrar därmed till en god och jämlik hälsa för barn och familjer samt till ett hållbart samhälle.

Syfte och mål

Syftet med överenskommelsen är att skapa gemensamma förutsättningar för samverkan mellan Region Jönköpings län och länets kommuner kring familjecentralernas verksamhet. Den ska tydliggöra ansvar, roller och former för samverkan samt bidra till en långsiktig, hållbar och likvärdig utveckling av familjecentralerna i länet.

Överenskommelsen är ett gemensamt styrdokument för huvudmän, chefer och medarbetare. Den ska stödja planering, genomförande, uppföljning och utveckling av familjecentralernas verksamhet.

Målet är att familjecentralerna erbjuder en hälsofrämjande, generell, tidigt förebyggande och stödjande verksamhet av god kvalitet och med god tillgänglighet. Arbetet ska utgå från nationella vägledningar, gällande uppdrag och aktuell lagstiftning samt bidra till en likvärdig verksamhet för barn och familjer i hela Jönköpings län.

Informationsskyldighet, riskanalys och omförhandling

Parterna har ett gemensamt ansvar att i god tid informera varandra om planerade förändringar som kan påverka familjecentralens verksamhet eller förutsättningarna för samverkan.

Inför förändringar som kan påverka familjecentralens uppdrag eller samverkan ska en riskanalys genomföras. Riskanalysen kan initieras av medarbetare, samordnare eller lokal ledningsgrupp och ska beskriva hur förändringen påverkar verksamheten och möjligheterna att erbjuda en likvärdig verksamhet för barn och familjer.

Riskanalysen behandlas av den lokala ledningsgruppen. Om förändringen bedöms få betydande konsekvenser för familjecentralens uppdrag eller om parterna inte kan enas om fortsatt hantering ska ärendet lyftas till Strategigrupp Barn och unga.

Om förutsättningarna för överenskommelsen förändras har respektive part rätt att begära omförhandling.

Målgrupp

Familjecentralens målgrupp är blivande föräldrar, föräldrar, barn från graviditeten till dess att barnet börjar förskoleklass samt andra viktiga vuxna i barnets nära nätverk.

Verksamheten riktar sig till familjer inom familjecentralens geografiska upptagningsområde. En grundläggande förutsättning för en väl fungerande familjecentral är att basverksamheterna, så långt det är möjligt, har ett gemensamt upptagningsområde.

Familjecentralens mål

Barnets rättigheter enligt FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen) ska genomsyra familjecentralens verksamhet och vara vägledande i planering, genomförande, uppföljning och utveckling.

Familjecentralens övergripande mål är att bidra till en god och jämlik hälsa för blivande föräldrar, föräldrar, barn och andra viktiga vuxna runt barnet.

För att uppnå detta ska familjecentralen:

- Erbjuda lättillgängligt stöd
- vara ett kunskaps- och informationscentrum
- skapa förutsättningar för barns och föräldrars delaktighet
- främja barns fysiska, psykiska och sociala utveckling
- stärka samspelet och relationen mellan barn och föräldrar
- tidigt uppmärksamma barn och familjer som behöver stöd
- erbjuda tidiga och samordnade insatser till blivande föräldrar och familjer med barn
- stärka barnets och familjens sociala nätverk
- främja ett jämställt föräldraskap
- stärka barns språkutveckling
- bidra till integration, delaktighet och ett jämlikt stöd till alla barn och familjer, med särskild uppmärksamhet på familjer som riskerar att inte nås av samhällets stöd.

Tillgänglighet

Familjecentralens verksamhet ska vara lättillgänglig och utformas utifrån målgruppens behov. Genom samverkan mellan basverksamheterna ska familjer erbjudas ett samordnat stöd där det är enkelt att få kontakt med rätt profession och stöd i rätt tid.

Familjecentralen ska, så långt det är möjligt, erbjuda en god tillgänglighet under hela året. Om verksamheten behöver anpassas, exempelvis under sommarperioden eller vid andra planerade förändringar, ska detta planeras gemensamt för att säkerställa att målgruppen fortsatt erbjuds stöd.

Sekretess

All personal som arbetar på familjecentralen omfattas av gällande bestämmelser om sekretess, tystnadsplikt och dokumentation utifrån respektive huvudmans lagstiftning och uppdrag.

Samverkan ska alltid ske med respekt för den enskildes integritet. Uppgifter som omfattas av sekretess får endast delas när det finns lagstöd eller den enskilde har lämnat sitt samtycke.

Vid misstanke om att ett barn far illa har varje enskild medarbetare en lagstadgad skyldighet att göra en orosanmälan till socialtjänsten.

Ansvar och ansvarsfördelning

Familjecentralens verksamhet bygger på ett gemensamt ansvar mellan Region Jönköpings län och länets kommuner. Varje huvudman ansvarar för sin verksamhet utifrån gällande lagstiftning och uppdrag. Genom samverkan mellan familjecentralens basverksamheter erbjuds barn och familjer ett samordnat, hälsofrämjande och tidigt förebyggande stöd.

Gemensamt ansvar

Parterna har ett gemensamt ansvar att:

- Skapa förutsättningar för en långsiktig och hållbar samverkan mellan familjecentralens fyra basverksamheter
- bedriva verksamheten i enlighet med denna överenskommelse
- ge medarbetarna förutsättningar att delta i familjecentralens gemensamma arbete, möten och utvecklingsinsatser
- gemensamt planera, genomföra och utveckla gruppverksamheter och föräldraskapsstöd som en central del av familjecentralens hälsofrämjande och förebyggande uppdrag
- verka för kontinuitet och långsiktighet i samverkan
- säkerställa att nyanställda får introduktion till familjecentralens uppdrag, arbetssätt och denna överenskommelse
- bidra till att familjecentralens basverksamheter är samlokaliserade och att lokalerna stödjer samverkan mellan professionerna

- gemensamt utveckla, följa upp och förbättra verksamheten utifrån överenskommelsens mål.

Basverksamheternas ansvar

Varje basverksamhet ansvarar för att den egna verksamheten bedrivs med god kvalitet och i enlighet med gällande lagstiftning, föreskrifter, mål och styrdokument samt för det systematiska kvalitetsarbete som följer av respektive verksamhets uppdrag.

Basverksamheterna har olika uppdrag men ett gemensamt ansvar för att, genom samverkan, erbjuda ett sammanhållet stöd till barn och familjer.

Familjecentralens fyra basverksamheter ansvarar, utifrån sina respektive uppdrag och kompetensområden, för att:

- Bidra med sin kompetens i familjecentralens gemensamma uppdrag
- tidigt uppmärksamma behov av stöd hos blivande föräldrar, barn och familjer
- aktivt lotsa vidare till familjecentralens övriga basverksamheter utifrån familjens behov
- samverka för att erbjuda ett samordnat och kunskapsbaserat föräldraskapsstöd
- gemensamt planera, genomföra och utveckla gruppverksamheter och andra hälsofrämjande och förebyggande insatser
- bidra till ett tillitsfullt och respektfullt samarbete där barnets bästa och familjens behov alltid står i centrum.

Samverkan

Samverkan är grunden för familjecentralens verksamhet och ska utgå från barnets bästa och familjens behov. Genom samverkan mellan familjecentralens basverksamheter erbjuds ett samordnat, hälsofrämjande och tidigt förebyggande stöd.

Samverkan bygger på gemensamt ansvar, tillit och respekt mellan professionerna. Basverksamheterna ska ges förutsättningar att delta i gemensamma möten, gruppverksamheter och utvecklingsarbete.

När en familj har behov av stöd från flera verksamheter ska samverkan ske utifrån familjens behov och relevanta aktörer ska involveras. Vid behov ska insatser planeras och samordnas gemensamt.

Samverkan ska skapa ett mervärde för barn och familjer som inte kan uppnås av någon verksamhet var för sig.

Ledningsorganisation

En väl fungerande ledningsorganisation skapar förutsättningar för samverkan, utveckling och uppföljning av familjecentralens gemensamma uppdrag.

Lokal styr/ledningsgrupp

Varje familjecentral ska ha en lokal ledningsgrupp med representanter från samtliga basverksamheter och huvudmän. Ledningsgruppen ansvarar för familjecentralens gemensamma utveckling, uppföljning och långsiktiga förutsättningar.

Ledningsgruppen ansvarar för att:

- säkerställa att verksamheten bedrivs i enlighet med denna överenskommelse
- skapa förutsättningar för att samtliga basverksamheter kan delta i familjecentralens gemensamma arbete
- besluta om gemensamma mål, verksamhetsplan och prioriterade utvecklingsområden
- ge samordnaren förutsättningar att fullgöra sitt uppdrag
- följa upp verksamhetens resultat och initiera förbättrings- och utvecklingsarbete.

Samordnare

Varje familjecentral ska ha en samordnare som utses av den lokala ledningsgruppen. Samordnaren har ett samordnande uppdrag utan chefsansvar. Uppdraget är att hålla samman familjecentralens gemensamma arbete, driva och samordna verksamhetsutveckling utifrån målgruppens behov samt bidra till en hållbar och långsiktig samverkan mellan basverksamheterna.

Samordnaruppdraget bör motsvara 15 procent av en heltidstjänst. Uppdraget regleras genom en skriftlig överenskommelse och gäller normalt under fyra år. Samordnaruppdraget finansieras gemensamt av Region Jönköpings län och berörd kommun. Kostnaden delas lika mellan huvudmännen.

Samordnaren ansvarar, på uppdrag av den lokala ledningsgruppen, för att:

- Hålla samman familjecentralens gemensamma arbete
- driva och samordna utvecklingen av verksamheten utifrån målgruppens barn och familjers behov
- överenskommelsens mål och lokala utvecklingsbehov
- samordna arbetet med verksamhetsplan, verksamhetsberättelse och verksamhetsuppföljning
- samordna gemensamma möten, gruppverksamheter och andra gemensamma aktiviteter
- bidra till erfarenhetsutbyte och utveckling tillsammans med länssamordnaren och övriga samordnare i länet.

Länssamordning

Länssamordningen ska stödja en kunskapsbaserad och likvärdig utveckling av familjecentralerna i länet.

Länssamordnaren ansvarar för att:

- Stödja familjecentralernas utveckling utifrån denna överenskommelse, nationella vägledningar och aktuell kunskap
- samordna länsgemensamma utvecklingsinsatser, nätverk och fortbildning
- stödja familjecentralernas samordnare i deras uppdrag
- främja erfarenhetsutbyte och lärande mellan länets familjecentraler
- bevaka nationell utveckling, forskning och omvärld samt omsätta relevant kunskap i länets utvecklingsarbete
- representera Jönköpings län i nationella nätverk och bidra till utvecklingen av familjecentraler på nationell nivå
- följa upp och sammanställa länsgemensamma resultat samt återföra kunskap till familjecentralerna, rapportera till Strategigrupp barn och unga.

Verksamhetsuppföljning

Familjecentralens verksamhet ska följas upp årligen utifrån överenskommelsens mål och en länsgemensam modell. Uppföljningen ska bidra till lärande, utveckling och en likvärdig verksamhet i länet. Den lokala ledningsgruppen ansvarar för den årliga uppföljningen. Länssamordnaren sammanställer resultaten, identifierar gemensamma utvecklingsområden och återför kunskap som stöd för familjecentralernas fortsatta utveckling. Uppföljningen ska vara en naturlig del av familjecentralens systematiska utvecklingsarbete och ligga till grund för fortsatt utveckling av verksamheten.

Ekonomi

Varje huvudman ansvarar för kostnaderna inom sitt eget verksamhetsområde. Kostnader för gemensamma aktiviteter fördelas mellan huvudmännen enligt denna överenskommelse eller genom lokal överenskommelse.

Lokaler och inventarier

Familjecentralens lokaler ska vara utformade utifrån målgruppens behov och skapa goda förutsättningar för samverkan, möten, gruppverksamhet och gemensamma aktiviteter.

Lokalerna ska, så långt det är möjligt, användas gemensamt och flexibelt.

Lokal överenskommelse om lokaler och hyresförhållanden upprättas mellan berörda huvudmän.

Varje huvudman ansvarar för inventarier inom sitt verksamhetsområde. Gemensamma inventarier och kostnader regleras genom lokal överenskommelse.

Revidering

Överenskommelsen ska ses över minst vart fjärde år eller tidigare om förändringar i lagstiftning, nationella styrdokument eller andra förutsättningar påverkar familjecentralernas uppdrag.

Revidering sker i samverkan mellan Region Jönköpings län och länets kommuner och fastställs av Strategigrupp barn och unga.

Godkännande

Överenskommelsen är beslutad av Strategigrupp barn och unga och gäller från beslutsdatum tills den revideras eller sägs upp enligt överenskommelsens villkor.